

Sanctorum, cap. 16 : *Est ergo in malorum potestate peccare : ut autem peccando hoc vel hoc illa malitia faciant, non est in eorum potestate, sed Dei dividit tenebras et ordinantis eas, ut hinc etiam quod faciunt contra voluntatem Dei, non impleatur nisi voluntas Dei.*

Ad 9 dico, ista omnia Josepho certissime perspecta fuisse : ideo enim morti proximus filios et nepotes suos tam serio adjuravit, ut, cum a Deo revocarentur in Chanaan, ossa ejus secum portarent. Verumtamen cum etiam sciret, quod domus Abraham ex decreto Dei in terra aliena peregrinari deberet, donec præfixum tempus adesset, quo promissam terram stabiliter obtineret, patrem suum cum tota familia in Ægyptum censuit evocandum, ut commodius ipsos per quinque secuturos sterilitatis annos in loco domini sui aleret et fovaret.

Quod autem hoc non ex motu proprio, sed ex instinctu fecerit divino, colligi videtur ex eo, quod cap. seq. Jacobo in Ægyptum properanti apparens dixerit Deus : *Noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc, et ego inde adducam te revertentem,* scilicet in posteris tuis; illis enim proprie terra Chanaan promissa erat. Ex quibus verbis omnia incommoda nono hoc loco objecta clarissime diluuntur.

CAPUT XLVI.

Jacob cum tota sua prosapia proficiscitur in Ægyptum : cui in occursum venit Joseph, et patrem inter amplexus cum lacrymis excipit.

QUESTIO PRIMA. — QUOMODO γ . 15, SIBI CONSTET NUMERUS 33 POSTERORUM LIE.

Circa γ . 15, ubi dicitur : *Hi filii Lie, quos genuit in Mesopotamia Syria cum Dina filia sua. Omnes animæ filiorum ejus et filiarum, triginta tres.*

Nota 1. Dum dicuntur nati in Mesopotamia, id intelligi partim mediate, partim immediate; nam in Mesopotamia Jacobo ex Lia tantum geniti sunt sex filii cum una filia Dina, scilicet Ruben, Simeon, Levi, Judas, Issachar et Zabulon : ex quibus tamen Lia nepotes hic recensiti nati sunt in terra Chanaan. Observavit id S. P. Aug. Q. 151 in Gen. : *Numquid omnes iste triginta tres animæ ex Lia in Mesopotamia Syria natae sunt?* sed Scriptura sic loquitur, *Tanquam ibi omnes ortæ sint, quorum parentes ibi orti sunt,* ait S. P. ibidem.

Nota 2. Quando dicitur eodem γ . *filiarum* propter unam Dinam, pluralis numerus pro singulari per enallagen positus est, nam Jacob unam tantum habuit filiam. Unde rursus S. P. Q. jam cit. ita scribit : *Deinde et illud jam non est dubium, in una filia filias nominari, plurali numero pro singulari posito.*

Porro difficultas questionis propositæ oritur ex eo, quod posterius Jacob ex Lia, tam filia quam nepotes, numerentur triginta tres; cum tamen ex nominibus eorum distincte hoc cap. commemoratis, aut plures fuisse, aut pauciores necesse sit. Nam si inter istos

numerentur duo filii Judæ, scilicet Her et Onan, erunt plures quam 33, nempe 34. Si autem ab isto numero removeantur, erunt tantum 32. Interim relictis aliorum placitis,

R. et dico cum Mario, Jansenio, Pererio, aliisque communiter : Ut numerus 33 præcise reperiat, hic cum liberis suis debet includi Jacob, et excludi Her et Onan.

Prob. I. Quia γ . 8 dicitur : *Hæc sunt... nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Ægyptum, ipse (Jacob) cum liberis suis.* Atqui sine Jacob γ . 15 non inveniuntur 33, qui ingressi sunt Ægyptum; ergo in numero 33 a Moyse tradito includi debet Jacob.

Prob. II. Hic proprie agitur de illis omnibus qui intraverunt Ægyptum, ut patet tum ex verbis jam citatis : *Qui ingressi sunt in Ægyptum;* tum ex γ . 18, 22 et 25, ubi numerus animarum necessario intelligitur de illis qui ingressi sunt Ægyptum. Atqui inter Ægyptum ingressos non possunt computari Her et Onan; quandoquidem ante mortui essent in terra Chanaan : ergo illi a numero 33 excludendi sunt; ac consequenter includendus est ipse Jacob, ut jam dictum est.

Obj. I. Jacob nulla ratione filius Lia censei potest, nec inter liberos ejus numerari; ergo in præfata supputatione verificari nequit : *Omnes animæ filiorum ejus et filiarum, triginta tres.*

R. Neg. conseq. Quia totus textus optime verificari et intelligi videtur hoc modo : *Omnes animæ filiorum ejus et filiarum,* id est, hæcenus enumerati sunt omnes ex Lia descendentes, sive qui intraverunt Ægyptum, sive qui non intraverunt, ut Her et Onan. *Triginta tres,* id est, hæcenus enumerati, qui descenderunt in Ægyptum (sive sint posterius Lia sive non) id est, Jacob et 32 ejus posterius ex Lia, sunt triginta tres. Sicque illud *triginta tres* respicit tantum omnes hæcenus enumeratos, qui descenderunt in Ægyptum, conformiter ad γ . 8. Itaque breviter versus 15 reduci potest ad hunc sensum : *Omnes isti geniti sunt ex Lia; et intrantes cum patre in Ægyptum ex Lia geniti, fuerunt simul cum patre triginta tres.*

Obj. II. Quidni potius a numero 33 excludatur Dina? Utpote cujus Moyses duntaxat extra ordinem meminisse videtur; quandoquidem ad nullam ex tribus XII pertineat : et illa exclusa, hoc modo explicetur versus 15 : *Hi triginta tres filii Lia, hos genuit in Mesopotamia cum Dina : et hi omnes, quos genuit, filii et filie.*

R. Præterquam quod hoc sit nimis contorquere textum, etiam huic opinioni obstare, quod tunc in numero 33 deberent includi Her et Onan; quod tamen dici non potest : quia nempe ille numerus complectitur duntaxat personas quæ ingressæ sunt Ægyptum; ut ante probatum est : adeoque hic nulla potest haberi ratio Her et Onan, qui nunquam ingressi sunt Ægyptum.

Inst. Si propterea debeant excludi Her et Onan, quia jam erant mortui, sequitur quod etiam debeant excludi Hesron et Hamul, quia nondum erant nati.

R. Neg. seq. Disparitas est, quod Hesron et Hamul possint dici cum Jacob descendisse in Ægyptum, non quidem in sua persona, sed in lumbis Phares patris sui, in quibus adhuc latebant : nam, ut Q. seq. ex S. P. Aug. videbimus, descensus et ingressus Jacobi in Ægyptum complectitur etiam annos 17 vitæ ejus in Ægypto, imo et annos reliquos vitæ Josephi, puta 71. Non mirum igitur, quod Hesron et Hamul ponantur inter descendentes in Ægyptum. At cum nulla ratione Her et Onan dici possint ingressi fuisse Ægyptum, a numero 33 necessario excludendi videntur.

Sunt etiam aliqui qui præfato numero Liam includere volunt : sed hoc dici non potest, quia illa mortua est ante ingressum; ut patet infra ex cap. XLIX, 31. Alii adjiciunt Jochabed matrem Moysis : sed nec hoc dici potest : quia illa diu postea nata est in Ægypto; siquidem si ante ingressum nata fuisset, habuisset ad minus 135 annos, quando natus est Moyses; quod nullo modo admitti potest.

QUESTIO II. — DE NUMERO EORUM QUI EX FAMILIA JACOB INGRESSI SUNT ÆGYPTUM.

Nota, dum dicitur γ . 26. *Cunctæ animæ quæ egressæ sunt de femore Jacob,* id dici per synecdochen : *Animæ enim pro hominibus dictas, a parte totum significante locutione, nullus ambigit,* inquit S. P. Q. 150 in Gen. Non enim animæ egrediuntur de femoribus, sed homines, idque ratione carnis tantum. Sic dicitur I Machab. IX, 5 : *Peremerunt animas hominum multas;* cum tamen corpus tantum perimatur. Hinc

Collige aliquos quondam hoc et aliis ejusmodi Scripturæ textibus abusos fuisse, dum ex eis voluerunt probare, a parentibus simul animas cum corporibus propagari, ut reflectit S. P. ibidem.

R. Et dico : Non una hic oritur difficultas de isto numero familiae Jacob, idque propter textuum varietatem. Nam imprimis hic γ . 26 dicitur : *Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, et egressæ sunt de femore illius, absque uxoris filiorum ejus, sexaginta sex.* Deinde γ . 27 : *Omnes animæ domus Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta :* et in textu LXX Interpr. ponitur : *Septuaginta quinque.* Et rursus Exodi. I, 4 : *Erant igitur omnes animæ eorum, qui egressi sunt de femore Jacob, septuaginta.* Contra vero Act. VII, 14, iterum dicitur : *Mittens autem Joseph accessit Jacob patrem suum, et omnem cognationem suam in animabus septuaginta quinque.* Ad hæc apparentes antilogias conciliandas varii a variis excogitati sunt modi : quare ut distincte procedamus, et antequam mentem nostram aperiamus, sit

§ I. — PROPONUNTUR ET EXAMINANTUR QUÆDAM SENTENTIE.

Auctor Analyseos, ut conciliet Moysen cum S. Stephano, dissert. 22 in γ . 14 Act. Apost., docet, quod aliud fuerit intentum Moysis, aliud intentum Stephani. Moyses scilicet narrare voluit solos infantes

Jacob naturales, vel cunctas animas quæ egressæ sunt de femore ejus, ut hic dicitur γ . 26 (exclusis proinde omnibus aliis), inter quos revera reperitur Joseph cum duobus filiis suis Ephraim et Manasse, qui consequenter juncti 66 aliis γ . 26 nominatis, simul faciunt 69 : quibus addito Jacob, dicitur γ . 27 : *Omnes animæ domus Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta.*

Stephanus vero (pergit idem auctor) non intendit texere genealogiam Jacob, sed tantum numerare omnes personas familiae Jacob, quas in Ægyptum evocaverat Joseph : inter quas nec ipse Jacob, nec Joseph cum duobus filiis, nec duo nepotes Judæ Hesron et Hamul, utpote nondum nati, comprehendantur; adeoque ex 70 ante nominatis tantum restabant filii naturales 64; quibus tum jungit 11 uxores filiorum Jacob, quæ revera erant de familia Jacob, et cum aliis 64 constituunt 75.

Sed hæc conciliatio non videtur admittenda, quandoquidem magnis difficultatibus sit subjecta.

1. Sententia illa asserit, quod Stephanus tantum intendat numerare omnes personas familiae Jacob (quas in Ægyptum evocaverat Joseph, sive omnem cognationem suam), quare ergo non numerat etiam Jacobi nepotes? forsitan 11 filii Jacob plures quam 50 dicuntur habuisse filios, et nullus ex ipsis habuit filiam præter Aser? Hoc sane non videtur admittendum, tum quia inde sequeretur, quod filii filiorum ejus debuerint ducere uxores alienigenas, v. g., Ægyptias; tum etiam quia contrarium videtur innuere Scriptura hic γ . 6 et 7 : *Venitque (Jacob) in Ægyptum cum omni semine suo, filii ejus et nepotes, filia et cuncta simul progenies.*

2. Ex præfata sententia sequitur, quod quilibet patriarcha habuisset tantum unam uxorem, cum tamen γ . 10 Simeon habuerit filios sex, quorum sextus dicitur fuisse filius Chanaanitidis. Siquidem hoc additur ad designandum, quod alii filii nati sint ex matribus, vel matre alterius gentis; ergo supponi non potest, quod Simeon tantum unam habuerit uxorem, cum ad minus certo habuerit duas.

3. Thamar uxor filiorum Judæ spectabat etiam ad familiam Jacob, et certo intravit in Ægyptum cum duobus filiis suis Phares et Zara, qui tunc verisimilius ab aliquot tantum mensibus nati erant : adeoque jam non 11, sed 15 inveniuntur uxores.

Nec dicat aliquis, Thamar jam fuisse uxorem Judæ; quia Judas postquam scivit se concubuisse cum nuru sua, *ultra non cognovit eam,* supra, cap. XXXVIII, 26, quæ verba satis clare indicant, quod Thamar non fuerit uxor Judæ.

4. Etiam ex ista sententia necessario sequitur, quod nulli nepotes Jacob tempore ingressus haberent uxorem; cum tamen γ . 17 Beria filius Aser modo haberet duos filios, Heber et Melchiel.

Sunt nonnulli alii, qui dicunt, quod S. Stephanus de iis personis tantum agat, a quibus originem suam ducebant illius temporis Judæi, ad quos loquebatur. Hos inter septuaginta quinque, aiunt, non est com-

plexus Dinam, et præterea ab hoc numero debent excludi Jacob, Joseph, et duo filii ejus. His autem 5 exclusis, ex numero 70, de quo hic γ . 27, supersunt 65, quibus si decem patriarcharum superaddas uxores, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, designatum a Stephano numerum invenies. Decem tantum computant patriarcharum uxores: quia uxor Judæ jam obiit in terra Chanaan, supra, cap. XXXVIII, 12.

Sed nec hæc opinio videtur admittenda: 1. Quia ut certum supponit, quod Judas post mortem filiae Sue usque ad ingressum in Ægyptum vixerit sine uxore; quod tamen non omnino certum est. 2. Contra istam sententiam faciunt ea quæ jam adducta sunt contra opinionem auctoris Analyseos num. 2, 3 et 4. Præterea cum Stephanus agat de illis personis, ex quibus Judæi ducebant suam originem: neminem magis complecti debuit quam Jacob, utpote caput omnium; quem tamen hæc opinio excludit a numero 75: item complecti debuit Thamar et uxorem Berie; quæ rursus excluduntur, etc.

In Notis Bibliorum Du Hamel ad cap. VII Act. Apost. conciliatur Stephanus cum Moyse hoc modo: 66 personis hic γ . 26 expressis additur a S. Stephano ipse Jacob, et insuper adduntur 8 uxores filiorum ejus, qui forte tunc supererant, et ita in toto sunt 75 personæ, quas in Ægyptum juxta S. Stephanum evocavit Joseph. Sed nec hæc conciliatio caret difficultatibus; quia quod tunc tantum 8 uxores filiorum Jacob superfuissent, sine ullo fundamento asseritur. Præterea contra hanc opinionem rursus faciunt, quæ supra 1, 2, 3 et 4 loco allegata sunt contra duas præcedentes sententias.

Denique contra jam memoratas opiniones facit, quod auctores earum quodammodo juxta genium et beneplacitum suum tot supprimant, et tot addant uxores ex familia Jacob, quot se judicant indigere, ut numerum 75 a S. Stephano expressum compleant.

§ II. — PROPONITUR ET PROPUGNATUR SENTENTIA VERISIMILIOR.

Resp. et dico 1. Dum dicitur γ . 26: *Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, et egressæ sunt de femore illius, absque uxoribus filiorum ejus, sexaginta sex*, in hoc numero 1 non continetur Jacob, utpote parens omnium; qui proinde nec ex femore suo egredi, nec in Ægyptum secum ingredi potuit. 2. Non continentur Joseph et duo filii ejus, Ephraim et Manasses: quia illi cum Jacob in Ægyptum ingressi non sunt, cum ante ibidem essent. Illis igitur 4 exclusis, restant in toto 66; ut ex Scriptura clarum est.

Dico 2. Dum γ . 27 dicitur: *Omnes animæ domus Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta*, annumerari debet ipse Jacob, et Joseph cum duobus filiis suis: sic enim reperies 70; qui dicuntur ingressi Ægyptum, partim ante Jacobum, ut Joseph, partim cum Jacobo; item partim per se, partim per parentes, seu in lumbis parentum.

Dico 3. ut dissipetur apparens antilogia inter Moy-

sen et S. Stephanum (servata S. Scripturæ debita reverentia) dicendum existimamus, quod S. Stephanus numerum 75 desumpsit ex versione LXX Interpr., qui 70 personis a Moyse commemoratis addunt 5 nepotes Joseph, quos nominatim exprimunt hic γ . 20 et 21; ubi ita habent: *Facti sunt filii Manasse, quos peperit ei concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Sutalaam, et Taam. Filii autem Sutalaam Edom.*

Prob. I. Quia S. Stephanus numerum eorum, qui ingressi sunt in Ægyptum, desumpsisse videtur ex Scriptura V. Testamenti; atqui nullibi in V. Testamento inveniuntur 75, nisi in versione LXX: ergo ex hac desumpsit istum numerum.

Prob. maj. Omnia alia quæ narrat, v. g., de Abraham, Isaac, Jacob, etc., desumpta sunt ex V. T. Ergo etiam inde desumptus est numerus personarum quas commemorat Ægyptum ingressas.

Prob. II. In initio Ecclesiæ versio LXX Interpr. non tantum apud Gentiles, sed etiam apud Judæos erat in usu, ut liquet ex Epistolis Canonicis, quas Apostoli ad Judæos conversos scripserunt. Etenim in his ipsi communiter citant textus ex ista versione; nec de hoc dubium ullum moveri potest, cum id inter alia satis pateat ex Epist. ad Heb. cap. XI, 21, ubi apost. Paulus citat textum ex versione LXX, de quo agemus cap. seq. Ergo omnino verisimile est, quod S. Stephanus numerum 75 animarum etiam ex ista versione desumpsit.

Prob. III. ex S. Hieron. in Quæst. Heb. super Gen., ubi referens textum LXX, *Facti sunt filii Manasse, etc.*, dicit præfatos quinque Josephi nepotes textui hebræo esse additos a LXX: *Siquidem [inquit] id quod postea legimus, quasi per anticipationem factum esse describitur: neque enim illo tempore quo ingressus est Jacob Ægyptum, ejus ætatis erant Ephraim et Manasse ut filios generare potuerint. Ex quo manifestum est, omnes animas quæ ingressæ sunt Ægyptum de femoribus Jacob, fuisse septuaginta: dum sexaginta sex postea ingressæ sunt, et repererunt in Ægypto tres animas, Joseph scilicet cum duobus filiis ejus: « septuagesimus » autem « ipse fuerit Jacob. » Hanc rem, ne videamur adversum Scripturæ auctoritatem loqui, etiam septuaginta Interpretes in Deuteronomio transtulerunt: quod cum septuaginta animabus ingressus est Jacob in Ægyptum. Si quis igitur nostræ sententiæ refragatur, Scripturam inter se contrariam faciet: ipsi enim septuaginta Interpretes, qui hic septuaginta quinque animas « per prolepsin » cum Joseph et posteris suis Ægyptum ingressas esse dixerunt, in Deuteronomio septuaginta tantum intrasse memorant. Post hæc objicit sibi S. Hieron. textum Act. VII, et petit quomodo ille non sit contrarius Moysi seu textui hebræo: et respondet: *Facilis est excusatio; non enim debuit S. Lucas, qui istius historie scriptor est, in Genes Actuum Apostolorum volumen emittens, contrarium aliquid scribere adversus eam Scripturam, quæ jam fuerat Gentibus divulgata; et utique majoris opinionis illo duntaxat tempore septuaginta Interpretum habebatur auctoritas, quam Lucæ, qui**

ignotus et vilis non magnæ fidei in nationibus ducebatur. Hoc autem generaliter observandum, quod ubicumque sancti apostolici viri loquuntur ad populos, iis « plerumque » testimoniis abutuntur (id est, utuntur) quæ jam fuerant in Gentibus divulgata: licet plerique tradant Lucam Evangelistam, ut proselytum, litteras Hebræas ignorasse. Ex quibus verbis clarissime patet, quod juxta S. Hieron. numerus 75, Act. VII, sit desumptus ex versione LXX Interpretum.

Dices: S. Hieron. quidem docet, S. Lucam jam dictum numerum ex versione LXX desumpsisse; at nequaquam docet, quod S. Stephanus eundem inde desumpsit, maxime cum addat, plerosque tradere id ideo factum, quia S. Lucas linguam hebræam ignorabat.

R. Neg. assumpt.; nam undecumque id factum sit, parum refert: quia equidem certum est, quod S. Lucas referat numerum animarum, quem in sua narratione complexus fuerat S. Stephanus: siquidem describit verba, quæ in concione sua, seu apologia, contra injustos accusatores suos jam dictus sanctus elocutus fuerat.

Prob. III. ex S. P. Aug., qui postquam Q. 173 in Gen. dixisset, numerum 75 certi mysterii causa a Scriptura commendatum, seu commemoratum esse, tandem subjicit et addit: *Si autem quisquam exigit, quo modo etiam secundum historiæ fidem verum sit, Jacob cum septuaginta quinque animabus in Ægyptum intrasse, non illo uno die quo venit, ejus ingressum oportet intelligi: sed quia in filiis suis plerumque appellatur Jacob, hoc est in posteris suis, et per Joseph eum constat in Ægyptum intrasse, introitus ejus accipiendus est « quandiu vixit Joseph, » per quem factum est ut intraret: toto quippe illo tempore nasci et vivere poterunt omnes qui commemorantur, ut septuaginta quinque animæ compleantur usque ad nepotes Benjamin. Sicut enim dicit: « Hi filii Lia, quos peperit ipsi Jacob in Mesopotamia Syria, » loquens etiam de iis qui non erant nati: quia illi parentes eorum, ex quibus nati sunt, pepererat, ibi eos perhibens natos: « Quoniam causa, qua nascerentur, ibi nata est, » id est, parentes eorum, quos Lia ibi pepererat: ita quoniam causam intrandi in Ægyptum Jacob in Joseph habuit, totum tempus quo in Ægypto vixit Joseph, ingressio erat Jacob in Ægyptum per suam progeniem, quæ illo vivo propagabatur, per quem factum est ut ingrederetur. Idem ad longum etiam docet lib. XVI de Civ. Dei, cap. 40: et ut numerus 75 compleatur ibidem dicit, juxta versionem LXX debere numerari 5 nepotes Joseph.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA. — Obj. I. Exodi I dicitur: *Hæc sunt nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Ægyptum cum Jacob... Ruben, Simeon, etc.* Et omnibus enumeratis, subditur γ . 5: *Erant igitur omnes animæ eorum qui egressi sunt de femore Jacob, septuaginta.* Ergo præter ipsum Jacob in Ægyptum ingressi sunt 70 ex posteris ejus, seu qui egressi sunt de femore ejus. Imo quod plus est, a numero 70 videntur etiam excludendi Joseph et duo filii ejus; nam subdit Moyses: *Joseph autem in Ægypto erat.* Ac proinde S. S. XXVI.

sequitur, quod 70 animabus, de quibus supra, non possint annumerari Jacob, Joseph, Ephraim et Manasses.

R. Neg. conseq. Quia vel dici potest cum Jansenio, quod in loco objecto sit synecdoche, et consequenter quod 70 ponatur pro 69; vel forsitan melius cum aliis responderi poterit, quod « septuaginta » non referatur ad solos egressos de femore Jacob, sed ad omnes qui ingressi sunt Ægyptum, de quibus præcesserat sermo γ . 4. Jam autem hi sunt 70: quandoquidem in hoc numero ipse Jacob tanquam caput totius familiæ aperte includatur. Neque hæc expositio alicui contorta videri debet; siquidem Hebræi non semper proxime præcedentia, sed superiora sæpe et remotiora respicere solent, ut inter alia satis colligi potest ex iis quæ supra dicta sunt in solutionibus argumentorum Q. II. ad cap. XV. Ad id vero quod additur de Joseph, dico hoc non significare eum cum duobus filiis suis excludendum esse a 70 animabus, quæ universim intraverunt Ægyptum; sed illa verba id unica important, quod excludendus sit a numero eorum, qui actualiter cum Jacob Ægyptum ingressi sunt: adeoque tantum designant, quod Joseph non sit ingressus Ægyptum, quando ingressus est Jacob cum tota familia sua.

Sensus igitur verborum Exodi est hic: Omnes qui egressi sunt de femore Jacob, et universe Ægyptum intraverunt, simul cum ipso Jacob (de quo statim mentio facta est) erant animæ septuaginta.

Obj. II. Si omnes animæ, quæ universim intraverunt Ægyptum, fuerint 70, sequitur quod Benjamin jam inde haberet 10 filios hic γ . 21 nominatos; atqui hoc non videtur admittendum; quandoquidem Benjamin cap. XLIV, 20, vocetur *puer parvulus*; et Jacob hoc anno mittens eum cum aliis filiis in Ægyptum, committat ipsum curæ et custodiæ fratrum, præsertim Judæ; ut dicitur cap. XLIII: ergo, etc.

R. Transmissa sequela maj., neg. min. Nam Benjamin tunc erat circiter 24 annorum: adeoque non est impossibile, quod tunc ex tribus, v. g., uxoribus generasset 10 filios; nam pater ejus uno septennio genuerat 11 ex uxoribus non multum sæcundis. Porro Benjamin vocatur *puer parvulus*, quia omnium natu minimus, et a patre tanquam parvulus prædilectus erat; ideoque ejus cura fratribus commissa fuit tanquam parvuli.

Obj. III. Stephanus clare dicit quod Joseph accersiverit Jacob patrem suum, et omnem cognationem suam in animabus 75: atqui inter accersitos non videtur computandus Jacob, quia hunc potius rogare decebat, quam accersere. Deinde non possunt etiam computari Joseph et duo filii ejus, cum Joseph nullo modo duos filios suos (multo igitur minus semetipsum) in Ægyptum accersiverit. Ergo ut numerus 75 animarum, quas accersivit Joseph, compleatur, necessario addendæ sunt aliquæ uxores.

R. Neg. min.; nam pro prima parte est manifeste falsa, quia textus clare habet, quod Jacob fuerit accersitus, seu evocatus a Joseph: neque in eo Joseph (Dix.)

quidquam contra respectum patri debitum deliquit, ut constat ex dictis ad cap. XLV. Quod etiam pro secunda parte non videatur vera, inde patet, quod omnes a Josepho accersitos supponat fuisse 75: nam *et septuaginta quinque* in textu Act. VII non refertur ad solos accersitos, sed ad totam cognationem Josephi, quæ universatim juxta LXX Interp. consistebat in animabus 75. Sensus igitur istius textus (prout ex S. Hieron. et S. P. Aug. colligi potest) est hic: Accersivit Joseph patrem suum, et omnem cognationem suam, quæ, prout in Scriptura expressa est, vivente ipso Josepho excrevit ad animas 75. Vide Fromondum in cap. VII Act.

Inst. Videtur hic sensus esse nimis contortus: nam quicumque verba S. Stephani inspexerit, certo dicit quod numerus hominum, quos in Ægyptum evocavit Joseph, fuerit 75.

R. Neg. assumpt., et ad prob. dico, nihil inde concludi: nam etiam quicumque inspexerit verba cap. XV, 15, prima fronte dicit, quod posterius Abraham fuerint afflicti annis 400: et tamen hoc certo non est verum. Item quilibet quoque judicabit, quod *et triginta tres* hic γ . 15 referatur ad filios et filias Lia; quod tamen rursus non ita esse, satis monstratum est Q. præcedenti. Itaque sicut in textu cap. XV numerus 400 annorum non refertur ad solum *et affligent*, sed etiam ad peregrinationem seminis Abraham in terra non sua: sic pariter in textu Act. VII numerus 75 non refertur ad solos accersitos sed ad totam cognationem Josephi, quæ partim accersita, et partim in Ægypto tunc erat, et denique partim ibidem postea nata est.

Obj. IV. Versio LXX videtur esse mendosa; ergo ex ea non debet quæri numerus 75 animarum, de quibus agit S. Stephanus.

Prob. ant. 1. Quia licet hic et Exodi I. ponat 75 animas, quæ ex familia Jacob ingressæ sunt Ægyptum; tamen Deut. X tantum ponit 70, sicut habet textus Hebræus.

2. Decem filios Benjamin non tribuit ipsi, tanquam filios ejus immediatos; sed partim tanquam filios, partim tanquam nepotes.

3. Octodecim duntaxat ponit animas natas ex Rachele; et tamen si textui Hebræo addantur 5 nepotes Joseph, sunt 19. Unde

4. Omnes personæ, quæ ex familia Jacob dicuntur Ægyptum ingressæ, non constituunt numerum 75, sed tantum 74: nam ex Lia (comprehensio Jacob) ponit animas 35, ex Zelpha 16, ex Rachele 18, et ex Bala 7, quæ simul faciunt 74.

Denique γ . 27 dicit, quod Josepho natæ sint in Ægypto animæ 9; cum tamen, etiam additis 5 nepotibus ejus, tantum sint 7. Ergo ex his omnibus videtur satis plausibiliter concludi posse, quod versio LXX sit mendosa: adeoque quod satis fundate ab aliquibus asseri videatur, quinque nepotes Joseph in eam esse intrusos a quodam christiano, qui, ut conciliaret Velus Testamentum cum Actis Apost., textum LXX corruptit, addens ei 5 nepotes Joseph.

R. Neg. ant. et ad 1 dico, nequaquam inde deduci posse, 5 nepotes Joseph in istam versionem esse intrusos; nisi et alioquin dicere quis velit, Caiman in eam quoque esse intrusum: quia licet eum ponat Gen. XI; tamen probabile est, quod I Paral. I illum omittat; ut antea suo loco dictum est.

Itaque cap. X Deut. videntur LXX omisisse 5 nepotes Joseph, quia ibidem textum hebraicum simpliciter transtulerunt, et nihil ei addiderunt, sicut fecerunt hic et alibi.

Ex 2 autem adhuc multo minus aliquid deduci potest, eo quod Scripturæ satis familiare sit nepotes, et pronepotes appellare filios; ac consequenter cæterus ista versio non contrariatur textui Hebræo.

Quantum vero ad numeros 18, et 9, fatendum videtur quod quoad hos sit mendosa: at propterea nullo modo dicendum est, quod etiam sit mendosa quoad insertionem 5 nepotum Joseph; quia licet per incuriam describentium facile potuerit irrepere, imo verisimiliter irreperit unus numerus loco alterius (eo quod nempe litteræ græcæ, quibus diversi numeri arithmetici exprimuntur, sæpe a se invicem non multum discrepent) non tamen adeo facile intrudi potuerunt aliqua personæ in originali non expressæ: nam si hæ ab aliquo christiano fuissent intrusæ, id non magis potuisset tunc temporis latere alios christianos, quam eos latere potuisset corruptio chronologiæ textus Hebræi, si quæ a Judæis facta fuisset; ut observavimus ad caput 8, Q. II, § 1. Nego igitur consequ. ac dico, quod cum præfata corruptio quoad numeros 18, et 9, etiam cognita fuerit S. Hieron. et tamen propterea hic S. doctor non existimaverit quinque nepotes Joseph esse intrusos, nec nos ob eandem rationem id existimare debeamus.

Inst. Versio LXX Edit. Sixtina tantum enumerat novem filios Benjamin; et tamen in toto debent esse decem; ut habet nostra Vulgata; nam alias non erunt 75, sed tantum 74 personæ: ergo sicut per incuriam describentium verisimiliter unus ex filiis Benjamin (Ophim scilicet) omissus est, ita pariter 5 nepotes Joseph potuerunt intrudi.

R. Neg. consequ.; nam licet per incuriam describentium aliquando vera omittantur, non tamen adeo facile falsa intruduntur. Interim disparitas est, quod Ophim tantum in quibusdam codicibus omissus sit, non vero in omnibus: siquidem codex, quo usus est S. P. Aug., non 9 sed 10 enumerat filios Benjamin, ut patet ex Q. CLII in Gen. ubi dicit, quod Benjamin et ejus filii simul undecim (personæ) reperiantur. Et ita etiam videtur habuisse codex S. Hieron.; nam si ille omisisset unum e filiis Benjamin, S. hic doctor id satis advertisset, cum similes errores annotare consueverit. Item editio Basileensis LXX Interp. et Biblia Complutensia etiam habent Ophim. At vero 5 nepotes Joseph, item numerus 75 animarum in nullo codice desiderantur; nam omnia manuscripta et exemplaria impressa semper et constanter illos 5 retinent, et 75 animas tum hic, tum Exodi I exprimunt; adeoque infundate dicitur, quod quoad hoc ultimum ista edi-

tio sit mendosa: etenim in illis, quæ in omnibus omnino codicibus et exemplaribus reperiuntur, non videntur admittenda menda, nisi satis probari possit, quod jam dicta versio repugnet originali textui Hebræo; cui eam quoad annos patriarcharum repugnare, monstratum est ad cap. VIII, Q. II, § 1.

Obj. V. Si inter animas, quæ intraverunt Ægyptum, numerentur 5 nepotes Joseph, etiam poterunt numerari nepotes aliorum patriarcharum, quibus numeratis, erunt plures quam 75.

R. Neg. assumpt.; nam ratio congruentiæ, quæ assignari solet, cur Scriptura recensere voluerit nepotes Joseph, non militat pro aliis tribus: siquidem illos recenset, tum quia Joseph fuit causa ingressus, ut supra ex S. P. audivimus; tum quia posterius Joseph successerunt in primogenituram Ruben quoad duplicem portionem hæreditatis, sicuti filii Juda ex familia Phares successerunt quoad principatum. Sicuti ergo Moyses computat nepotes Judæ ex Phares, ita LXX computant nepotes Joseph, quia, ut jam dictum est, hi successerunt in primogenituram Ruben.

Dixi ratio congruentiæ, quia non volo asserere, quod istæ, vel aliæ rationes, quæ ab Interpretibus afferri solent, sint omnino efficaces; ne aliquis putet quod, dum istas rationes existimavit se improbasse tanquam insufficientes, etiam eviderit, non esse inter 75 recensendos nepotes Joseph. Etenim ratio genuina nobis occulta, et soli Spiritui S. nota est, sicut et eidem soli nota est ratio, cur Moyses cap. XI retinuerit Caiman, quem tamen recensuerunt LXX. Unde hinc etiam solvitur illud, quod plures nepotes Judæ et Josephi deberent recenseri, quam jam supra memorati; puta quia in lib. I Paral., cap. IV et VII, plures numerantur: etenim numerus animarum, quæ dicuntur ingressæ in Ægyptum, non debet desumi ex isto libro, sed ex libro Genesis; adeoque nec augere, nec minuere licet numerum personarum hoc cap. recensitarum.

Inst. I. Hesron et Hamul a Moysse simpliciter recensentur inter Ægyptum ingressos, sicuti filii et nepotes aliorum patriarcharum: atqui hi omnes, non in lumbis parentum, sed in propria persona intraverunt Ægyptum; ergo etiam Hesron et Hamul.

R. Neg. min.; nam Ephraim et Manasses filii Joseph, qui inter 70 animas Ægyptum ingressas a Moysse numerantur, certe in propria persona non intraverunt Ægyptum, quandoquidem ibidem nati sint. Unde cum illi non possint dici intrasse Ægyptum, nisi eo tempore quo intravit Joseph pater ipsorum, sequitur omnino certum esse, quod aliqui ex 70 a Moysse commemoratis, intraverint Ægyptum, non in se, sed in quantum existebant in lumbis patrum: adeoque ex verbis Moysis nullo modo concludi potest, quod Hesron et Hamul in propria persona Ægyptum ingressi sint.

Nec dicas, isto sensu etiam dici posse Caath, filium Levi, intrasse Ægyptum: quia non est dicendum, quod aliquis ratione parentum suorum sit ingressus Ægyptum, nisi constet, quod tempore, quo ingressio

contigit, nondum potuerit esse natus: jam autem hoc non constat de Caath, sed potius oppositum; quandoquidem Levi pater ejus tempore ingressus haberet 45 annos completos.

Inst. II. Moyses volens Israelitis in memoriam revocare summum Dei beneficium, quo ex paucis hominibus tempore 215 annorum ad ingentissimam et quasi innumerabilem multitudinem excreverunt in Ægypto, Deut. X, 22, ingratum populum ita alloquitur: *In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Ægyptum: et ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli.* Atqui si sub egressu, ut supra ex S. P. Aug. resolvimus, totum illud tempus comprehendatur, quo Jacob, imo et Joseph vixit in Ægypto, non videtur Moyses recte populo ob oculos posuisse parvum istum numerum, qui intravit in Ægyptum; quandoquidem illo tempore, quo Jacob et Joseph post descensum in Ægyptum supervixerunt populus Israel ad ingentissimum numerum excreverit: ergo cum Hesron et Hamul ponantur inter 70 animas, quæ hoc cap. dicuntur intrasse in Ægyptum, videntur illi fuisse nati ante ingressum; et consequenter dici nequit, quod intraverint, ut existentes in lumbis sui patris Phares.

R. I. Si omnes animæ, quas Scriptura dicit fuisse ingressas in Ægyptum, debuerint a parte rei extare, dum Jacob intravit in Ægyptum, non 70, sed 75 certo numerandæ sunt, quandoquidem S. Stephanus Act. VII tot commemoret. Item, ut ex supra dictis § I liquet, omnes animæ, quæ cum Jacobo per se, seu in propria persona in Ægyptum intraverunt, non tantum ultra 70, sed et ultra 75 fuerunt: adeoque illud argumentum currit extra oleas, et consequenter non subsistit. Itaque ut directe solvatur,

R. 2. quod Moyses loco cit. Deut. non intendat urgere exactum numerum 70 animarum, quasi a parte rei tempore illo, quo Jacob intravit Ægyptum, nec plures nec pauciores extitissent, sed unice veli Israelitis ob oculos ponere, quod patres eorum admodum pauci essent, quando Jacob descendit in Ægyptum, et tamen ipsi jam sicut astra cæli multiplicati forent. Et ratio hujus est, quod Moyses ibidem non de matribus, sed de solis patribus populi Israelitici loqui videatur: atqui, etiamsi Hesron et Hamul tunc fuissent nati, non 70, sed 68 tantum patres extitissent; siquidem tot præcise mares hoc cap. commemorat Moyses. Itaque sensus verborum Moysis Deut. X videtur esse hic: Patres tui, o Israel, tempore descensus in Ægyptum tam pauci erant, ut eorum numerus 70 circiter duntaxat esset animarum, et tamen nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli. Jam autem hic sensus verus est, etiamsi Hesron et Hamul tantum postea nati sint in Ægypto; ergo, etc.

CAPUT XLVII.

Joseph patrem, atque ex fratribus suis quinque sisit Pharaoni, qui eis dat terram Gessen; Ægyptii fame coacti pro frumento pecora agrosque Josepho divendunt, qui omnia subjicit Pharaoni præter terram